Také diplomová práce ministra obrany Metnara vzbuzuje pochybnosti

24. 7. 2018

Další z ministrů Babišovy vlády má problém se svou závěrečnou prací na vysoké škole. Pochybnosti tentokrát vzbuzuje diplomová práce ministra obrany Lubomíra Metnara, ačkoliv podle odborníků nejde o typický plagiát. „Jde minimálně o neetické a neprofesionální přebírání cizích zdrojů. Zda to bylo úmyslné, či to reflektuje tehdejší kvalitu pedagogické fakulty, je obtížné říci," komentovala práci bývalá šéfka akreditační komise Vladimíra Dvořáková.

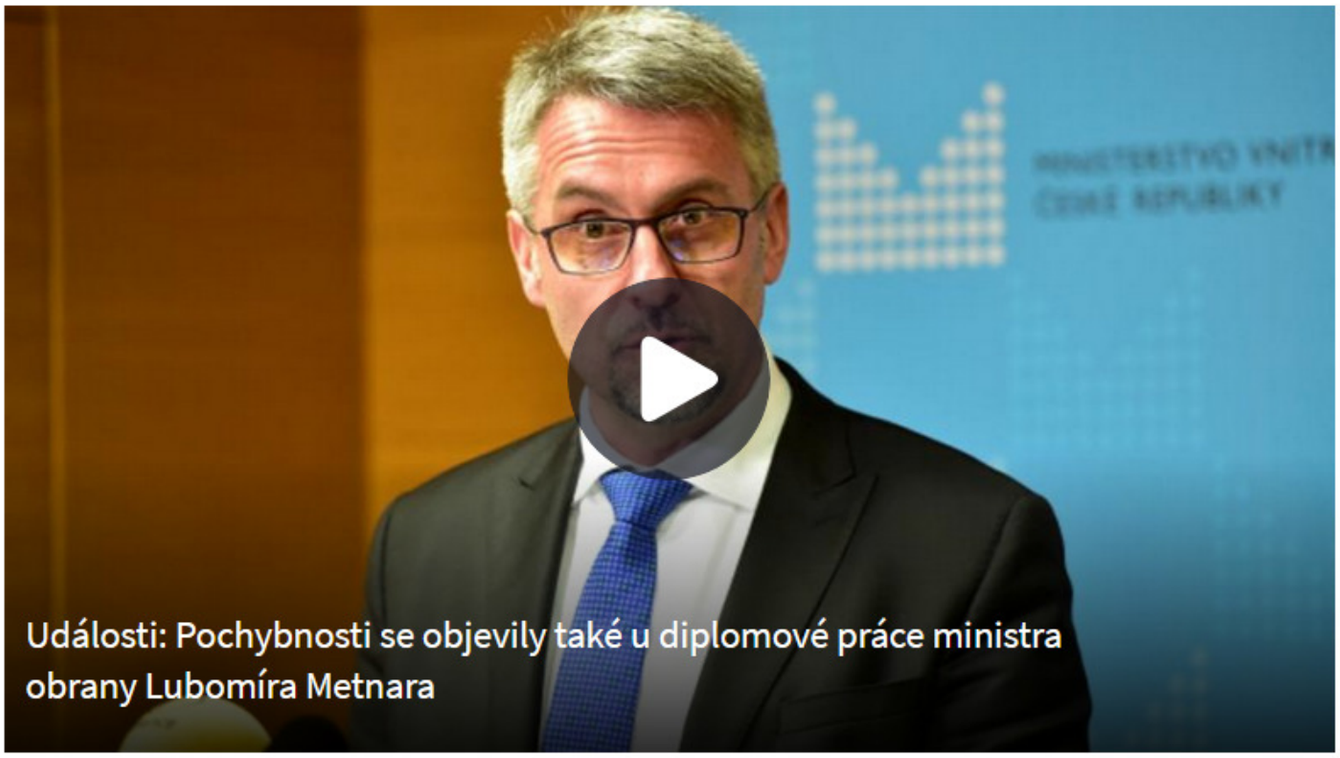

Události: Pochybnosti se objevily také u diplomové práce ministra obrany Lubomíra Metnara

Ministr obrany Lubomír Metnar (za ANO) odevzdal diplomovou práci na téma „Kolektivní investování“ v roce 2004. Vypracoval ji na Ostravské univerzitě v Ostravě na katedře technické a pracovní výchovy Pedagogické fakulty. Vedoucí práce byla Ing. Dana Forišková, v současné době místostarostka města Příbora, oponentem byl Ing. Svatopluk Slovák, v současnosti proděkan pro rozvoj a legislativu Pedagogické fakulty Ostravské univerzity.

Konkrétní problémy 14 let staré práce

Diplomová práce Lubomíra Metnara je oproti jeho dvěma vládním kolegům, kteří museli opustit ministerský post z důvodu plagiátorství, na vyšší úrovni. Přesto i ona vykazuje závažné nedostatky. Jedná se zejména o neuvádění odkazů na publikace, z nichž autor práce čerpal.

To v kombinaci s absencí vyznačení přímých citací (například pomocí uvozovek) vede k nejasnosti, co v textu jsou vlastní myšlenky autora a co převzal z jiných publikací. **V samotném textu, který má celkem 73 číslovaných stran, není více než deset odkazů**. Nejčastěji Metnar odkazuje na práci profesora Petra Musílka Trhy cenných papírů z roku 2002.

A právě z této publikace také přebírá některé pasáže, aniž by uvedl, že se nejedná o jeho vlastní text, ale Musílkovu knihu. Oproti předchozím dvěma vládním plagiátům Metnar nepřebírá celé kapitoly, spíše v inkriminovaných pasážích bere jednotlivé odstavce či části odstavců a mění jejich pořadí. V některých větách přeskupí slova, případně některá slova vynechá či doplní – anebo číslovku psanou v originálu číslicí uvede slovně.

Příkladem může být text ze strany 27. Metnar píše:

a) Indexované fondy:
Investiční strategie indexových fondů je „kup a drž“. Jsou při ní nakupovány investiční instrumenty bez zohlednění informací, drženy jsou pak po celou investiční dobu, v níž nedochází k převrstvování portfolia a zpravidla je investováno do všech tržních instrumentů. Takto vytvářená portfolia velmi často kopírují tržní indexy.

Oproti tomu Musílek ve své původní publikaci z roku 2002 uvádí následující znění:

Indexované fondy používají investiční strategii „kup a drž“, při které jsou nakupovány investiční instrumenty bez zohlednění informací, přičemž jsou drženy po celou investiční dobu. Nedochází k žádnému převrstvování portfolia a je zpravidla investováno do všech tržních instrumentů. Takto vytvářená portfolia často kopírují tržní indexy.

Nejzřetelněji je tento způsob plagiátorství vidět na stránkách 22–27:

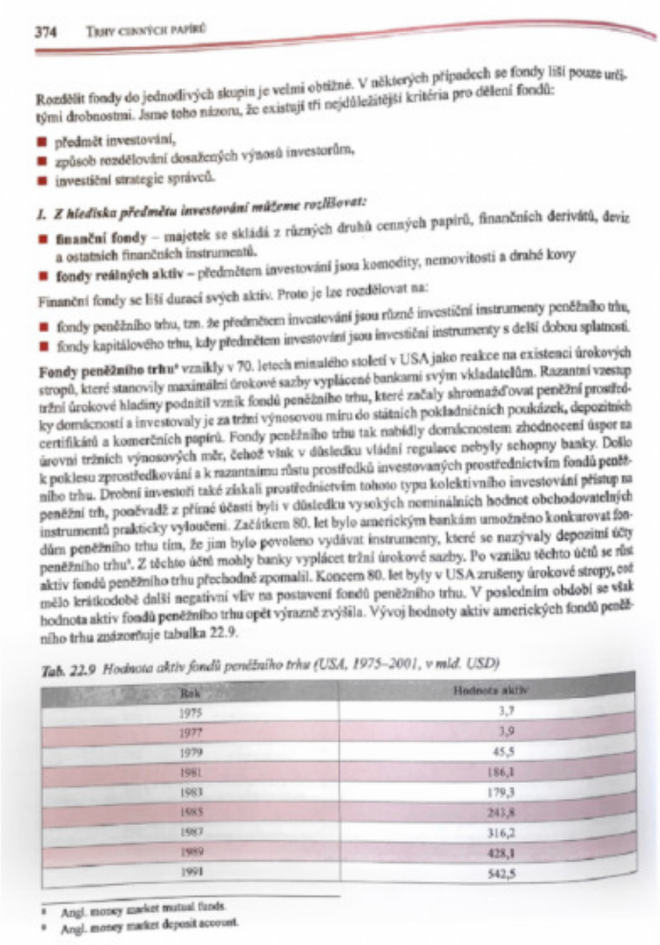

374 TRHY CENNÝCH PAPÍRŮ

Rozdělit fondy do jednotlivých skupin je velmi obtížné. V některých případech se fondy liší pouze určitými drobnostmi. Jsme toho názoru, že existují tři nejdůležitější kritéria pro dělení fondů:

- předmět investování,
- způsob rozdělování dosažených výnosů investorům,
- investiční strategie správců.

I. Z hlediska předmětu investování můžeme rozlišovat:

- **finanční fondy** – majetek se skládá z různých druhů cenných papírů, finančních derivátů, deviz a ostatních finančních instrumentů.
- **fondy reálných aktiv** – předmětem investování jsou komodity, nemovitosti a drahé kovy

Finanční fondy se liší durací svých aktiv. Proto je lze rozdělovat na:

- fondy peněžního trhu, tzn. že předmětem investování jsou různé investiční instrumenty peněžního trhu,
- fondy kapitálového trhu, kdy předmětem investování jsou investiční instrumenty s delší dobou splatnosti.

Fondy peněžního trhu[a] vznikly v 70. letech minulého století v USA jako reakce na existenci úrokových stropů, které stanovily maximální úrokové sazby vyplácené bankami svým vkladatelům. Razantní vzestup tržní úrokové hladiny podnítil vznik fondů peněžního trhu, které začaly shromažďovat peněžní prostředky domácností a investovaly je za tržní výnosovou míru do státních pokladničních poukázek, depozitních certifikátů a komerčních papírů. Fondy peněžního trhu tak nabídly domácnostem zhodnocení úspor na úrovni tržních výnosových měr, čehož však v důsledku vládní regulace nebyly schopny banky. Došlo k poklesu zprostředkování a k razantnímu růstu prostředků investovaných prostřednictvím fondů peněžního trhu. Drobní investoři také získali prostřednictvím tohoto typu kolektivního investování přístup na peněžní trh, poněvadž z přímé účasti byli v důsledku vysokých nominálních hodnot obchodovatelných instrumentů prakticky vyloučeni. Začátkem 80. let bylo americkým bankám umožněno konkurovat fondům peněžního trhu tím, že jim bylo povoleno vydávat instrumenty, které se nazývaly depozitní účty peněžního trhu[a]. Z těchto účtů mohly banky vyplácet tržní úrokové sazby. Po zániku těchto účtů se růst aktiv fondů peněžního trhu přechodně zpomalil. Koncem 80. let byly v USA zrušeny úrokové stropy, což mělo krátkodobě další negativní vliv na postavení fondů peněžního trhu. V posledním období se však hodnota aktiv fondů peněžního trhu opět výrazně zvýšila. Vývoj hodnoty aktiv amerických fondů peněžního trhu znázorňuje tabulka 22.9.

Tab. 22.9 Hodnota aktiv fondů peněžního trhu (USA, 1975–2001, v mld. USD)

Rok	Hodnota aktiv
1975	3,7
1977	3,9
1979	45,5
1981	186,1
1983	179,3
1985	243,8
1987	316,2
1989	428,1
1991	542,5

[a] Angl. money market mutual funds.
[a] Angl. money market deposit account.

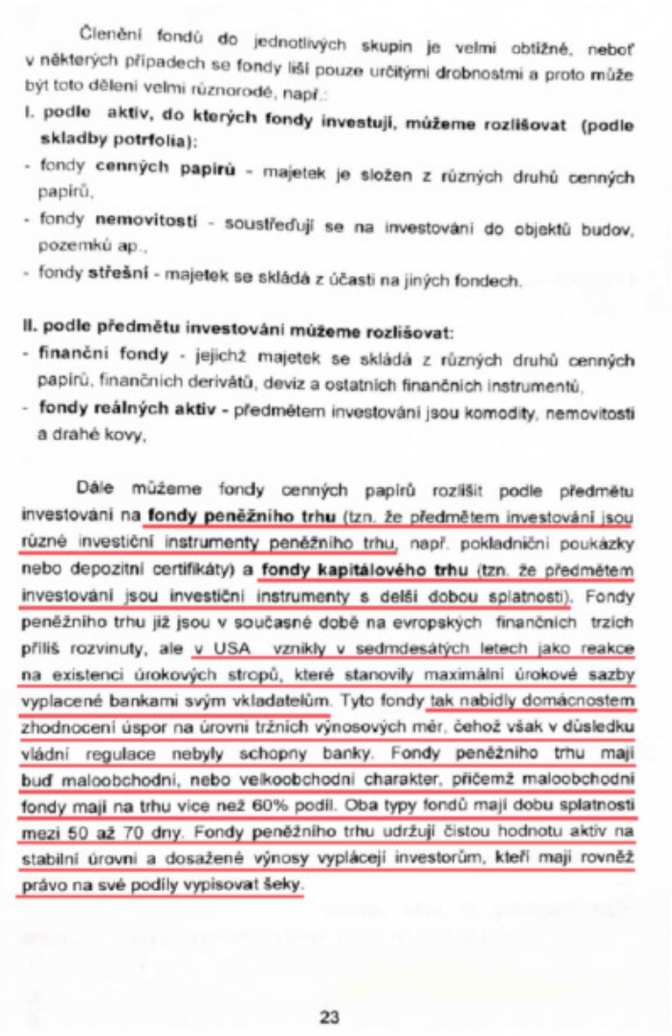

Členění fondů do jednotlivých skupin je velmi obtížné, neboť v některých případech se fondy liší pouze určitými drobnostmi a proto může být toto dělení velmi různorodé, např.:

I. podle aktiv, do kterých fondy investují, můžeme rozlišovat (podle skladby potrfolia):

- fondy **cenných papírů** - majetek je složen z různých druhů cenných papírů,
- fondy **nemovitostí** - soustřeďují se na investování do objektů budov, pozemků ap.,
- fondy **střešní** - majetek se skládá z účasti na jiných fondech.

II. podle předmětu investování můžeme rozlišovat:

- **finanční fondy** - jejichž majetek se skládá z různých druhů cenných papírů, finančních derivátů, deviz a ostatních finančních instrumentů,
- **fondy reálných aktiv** - předmětem investování jsou komodity, nemovitosti a drahé kovy,

Dále můžeme fondy cenných papírů rozlišit podle předmětu investování na **fondy peněžního trhu** (tzn. že předmětem investování jsou různé investiční instrumenty peněžního trhu, např. pokladniční poukázky nebo depozitní certifikáty) a **fondy kapitálového trhu** (tzn. že předmětem investování jsou investiční instrumenty s delší dobou splatnosti). Fondy peněžního trhu již jsou v současné době na evropských finančních trzích příliš rozvinuty, ale v USA vznikly v sedmdesátých letech jako reakce na existenci úrokových stropů, které stanovily maximální úrokové sazby vyplacené bankami svým vkladatelům. Tyto fondy tak nabídly domácnostem zhodnocení úspor na úrovni tržních výnosových měr, čehož však v důsledku vládní regulace nebyly schopny banky. Fondy peněžního trhu mají buď maloobchodní, nebo velkoobchodní charakter, přičemž maloobchodní fondy mají na trhu více než 60% podíl. Oba typy fondů mají dobu splatnosti mezi 50 až 70 dny. Fondy peněžního trhu udržují čistou hodnotu aktiv na stabilní úrovni a dosažené výnosy vyplácejí investorům, kteří mají rovněž právo na své podíly vypisovat šeky.

23

Lubomír Metnar ve své práci neuvádí, že se nejedná o jeho vlastní text, ale o odstavec velmi lehce přeformulovaný a převzatý z odborné publikace. Takových příkladů bychom v diplomové práci, obhájené o dva roky později, než vyšla zmíněná publikace, našli více. Za plagiátorství se přitom označuje toto: „Za plagiátorství lze považovat úmyslné kopírování cizího textu a jeho vydávání za vlastní, nedbalé nebo nepřesné citování použité literatury, **opomenutí citace (byť neúmyslné) některého využitého zdroje**," uvádí Masarykova univerzita.

Zcela bez uvedení autora či odkazu je i další pasáž, již méně odborná. Jedná se o Desatero investora na straně 32. Jde o doporučení Komise pro cenné papíry, které bylo publikováno v tiskové zprávě a které bylo převzato opět bez řádného uvedení primárního zdroje.

2.3.4 Desatero investora

Bylo vytvořeno podle doporučení Komise pro cenné papíry na základě letitých zkušeností v oblasti kolektivního investování. Z analýzy Komise pro cenné papíry vyplývá, že ročně probíhá kolem tisíce nevýhodných obchodů. Jedná se především o výkup cenných papírů za cenu nižší, než činil aktuální kurs na kapitálovém trhu a v 97% případů byli prodávajícími drobní investoři. Desatero investora by mělo těmto investorům pomoci uskutečňovat nevýhodných obchodů.

- **zásada první:** Nejednejte s firmou, která nemá patřičné povolení. Taková společnost jedná v rozporu se zákonem. Pokud máte pochybnosti, obraťte se na Komisi pro cenné papíry.
- **zásada druhá:** Neinvestujte do produktů nabízených v nevyžádané poště nebo po telefonu neznámým volajícím. Nenechejte se obchodníkem přemluvit dříve, než uděláte konečné rozhodnutí, obstarejte si písemné informace.
- **zásada třetí:** Neinvestujte do něčeho, čemu nerozumíte. Poraďte se s odborníky, snažte se získat všechny dostupné informace - například z tisku či Internetu. Věnujte pozornost i zdánlivým maličkostem.
- **zásada čtvrtá:** Neočekávejte, že se vám investované peníze určitě vrátí. Důkladně prověřte všechny investice, které nabízejí předem stanovený výnos.
- **zásada pátá:** Nedůvěřujte lákavým nabídkám rychlého zisku nebo neobvykle vysokých výnosů - ty obvykle znamenají velké riziko. Zní-li nabídka až neskutečně dobře, nejspíš neskutečná je. Nezapomeňte, že lákavé výsledky investování v minulosti nejsou zárukou budoucích výnosů.
- **zásada šestá:** Zvažte svůj postoj k riziku. Různé investice přinášejí různý stupeň rizika. Vadilo by vám, kdyby hodnota vašich investic klesla?

- **zásada sedmá:** Uvědomte si, co je vaším cílem. Udržet krok s inflací? Dosáhnout co největšího zhodnocení peněz? Přemýšlejte také o tom, jak dlouho si můžete dovolit peníze blokovat, investice jsou většinou střednědobé nebo dlouhodobé.
- **zásada osmá:** Porovnávejte výši poplatků. Jsou rozumné? Odpovídají těm, které si účtují jiné firmy?

32

V jiné části práce Lubomír Metnar píše o výkladu zákona č. 248/1992 Sb. V práci uvádí s drobnými nuancemi kompletní přepis odstavců z daného zákona, aniž by odkazování bylo zcela zřejmé.

Jak velký je to problém?

„I když jde o 14 let starou práci, což může ovlivnit hodnocení obsahu, požadavky na uvedení zdrojů, které přebíráme, v zásadě zůstávají stejné. Práce se opírá o relativně málo početnou literaturu, navíc v textu je minimum odkazů na to, odkud je myšlenka převzata. Přitom jde o celé stránky textů, většinou v podobě výčtu různých charakteristik, kde se pravděpodobně vychází z nějaké publikace či skript, ale není tam jediný odkaz. V případě prokázaného převzetí části textu u pana Musílka je pouze jeden odkaz na jeho práci, kde není jasné, zda se to vztahuje k jednomu (poslednímu) odstavci, nebo k celým doslova převzatým částem (bez uvozovek)," komentovala práci pro ČT24 politoložka Vladimíra Dvořáková, bývalá předsedkyně Akreditační komise České republiky.

FAKTA Co je plagiátorství?

Práce je podle ní dost rozsáhlá, takže je otázkou, odkud jsou další pasáže, které nelze najít přes antiplagiátorský program a kde nejsou uvedeny žádné zdroje.

„Jde minimálně o neetické a neprofesionální přebírání cizích zdrojů. Zda to bylo úmyslné, či to reflektuje tehdejší kvalitu pedagogické fakulty, je obtížné říci. Samo téma není pro pedagogickou fakultu a pro katedru technické a pracovní výchovy typické. Je otázkou, zda vůbec byl absolvent odborně během studia připravován na kvalitní zpracování práce jak po obsahové, tak formální stránce. Vedoucí práce měla pouze inženýrský titul, což také nebývá u diplomových prací zvykem, pokud nejde o významného odborníka z praxe (bývá zvykem mít alespoň o jeden kvalifikační stupeň více)," popisuje Dvořáková další problémy práce.

ODKAZ

„Opsaných je 40 stran z 65, včetně úvodu," říká expert. Podívejte se na bakalářskou práci ministra Krčála

Její závěr zní: „Vzhledem k celkovému rozsahu práce a prokázání relativně menšího procenta doslovného převzetí textu, kdy autor je zároveň uveden v seznamu literatury, nelze jednoznačně hovořit o plagiátorství. Ale práce takřka neodkazuje na použité zdroje, takže nelze vyloučit, že některé texty byly přímo převzaty z nějakých skript či učebnic (dle charakteru textů). Určitě je to problém etiky odborné práce a také profesionálního přístupu. Je ovšem otázkou, zda takovýto přístup byl na dané fakultě standardem, nebo šlo o výjimečnou situaci, kdy selhali vedoucí, oponent i členové komise, nebo o nekritický přístup vůči studentovi."

Na podobné problémy upozorňuje i IT specialista Jan Mach: „V této práci chybí právě odkazy na uvedené zdroje, proto nebylo jednoduché odlišit, co je vlastní přínos a co bylo přepsáno z nějakých zdrojů."

Ve hře je i rezignace ministra obrany

Sám ministr Metnar v rozhovoru pro ČT uvedl, že se pro něj jedná o překvapení. Na dotaz, zda bere jako chybu, že v jeho práci chybí citace, reagoval: „No to určitě, beru to jako chybu. Přemýšlím, kde tu práci mám, abych se na to podíval a oživil jsem si to, protože je to pro mě takové zvláštní.“ Na otázku, zda složí funkci, pokud zjistí, že tato informace je pravdivá, odpověděl: „Vyhodnotím si to a určitě se budu zabývat i touto variantou.“

Zamotané je ovšem už to, kde a kdy vlastně ministr Metnar studoval. V roce 2014 jako náměstek ve svém životopise na webu ministerstva vnitra popsal své ukončení studia v roce 2004. Letos jako ministr vnitra už ovšem uváděl rok 1998: „To je pro mě trošku záhada. Protože jsem to vyplňoval ve všech možných dotaznících. Nevím, proč to takto je uvedeno. Pro mě je to taky divné,“ reagoval ministr na nesrovnalosti.

V práci Lubomíra Metnara jsou ovšem i další neznámé, které analýza ČT24 nedokázala vysvětlit. Například na straně 52 píše o „domněnkách MUDr. Vokrouhleckého“:

Trhy bez ochrany lákají spekulativní kapitál a mohou sloužit k praní "špinavých peněz". V nestandardních podmínkách českého kapitálového trhu má ochrana akcionářů a podílníků, kteří investovali a investují do investičních a podílových fondů, zásadní význam. Aby se český kapitálový trh mohl zařadit mezi seriózní evropské a světové trhy, bylo nutné se touto problematikou důkladně zabývat. Tehdejší předseda prezidia Fondu národního majetku Tomáš Ježek, podle něhož bylo neštěstím transformace "nepřispění" právníků, prosazoval důraznější regulaci vznikajících investičních fondů. Z popudu tohoto orgánu tehdejší ředitel České spořitelny Jaroslav Kohoutek navrhoval, aby zakladatelé fondů museli prokazovat původ peněz a aby bylo zakázáno křížové vlastnictví bankovních akcií, ale tento návrh neuspěl.

Podstatnou změnu v oblasti českého kolektivního investování přinesla až novela zákona o investičních společnostech a fondech z roku 1998, která nejen zpřísnila pravidla diverzifikace portfolia investičních a podílových fondů, ale také zavedla povinnou transformaci investičních fondů a uzavřených podílových fondů, které vznikly před účinností této novely, na otevřené fondy podílového typu, a to nejpozději do konce roku 2002. Tento proces otevírání privatizačních fondů byl v letech 2000 až 2001 zpomalen masovými žalobami mediálně známým MUDr. Janem Vokrouhleckým, který se doposud domáhá neplatnosti rozhodnutí valných hromad, které schválily otevření fondů. MUDr. Vokrouhlecký se domnívá, že otevřením fondu se podílník nezbavuje závazků platit případné dluhy bývalého investičního fondu a požaduje jejich likvidaci.

Asi od roku 2000 se začíná situace pro akcionáře a podílníky vytunelovaných fondů obracet k lepšímu. Přes obvinění, trestní stíhání a v některých případech už i odsouzení tunelářů některých fondů, ale zůstává velká většina případů nedořešených vinou obtížného prokazování tunelářských praktik, absencí represivních odborníků, ale i nefunkčností a přetížeností soudů.

Z uvedeného lze závěrem konstatovat, že negativní tendence vývoje kolektivního investování v ČR byly způsobeny nedostatky v legislativě, absencí státního dozoru, vynutitelnosti práva a také chybějícím právním vědomím a nedodržováním tzv. dobrých mravů, jejichž zachovávání je obvyklé v zemích, v nichž ovšem na rozdíl od ČR - finanční trh funguje již desítky let.

52

Jenže podobně jako v předchozích případech nenajdeme žádný odkaz na práci či zdroje, které by čtenáři přiblížily myšlenky zmíněného Vokrouhleckého. Jeho jméno není uvedeno nikde ve zdrojích a pramenech, a není ho tedy možné nijak vysledovat. Díky takovým pasážím text působí tak, jako by v kapitole věnované negativním tendencím vývoje kolektivních investic v Česku spoléhal ministr jen na své vzpomínky.

Ostravská univerzita v roce 2004 ještě neměla systém na odhalování plagiátů – používá ho teprve od roku 2008. „Z tohoto důvodu by se tento případ nemohl v tuhle dobu opakovat. Na tu diplomovou práci se ještě podíváme, probereme ji například s oponentem této práce, který na univerzitě nadále působí," komentoval analýzu práce Adam Soustružník, tiskový mluvčí Ostravské univerzity.

Kdo je zodpovědný za kvalitu závěrečných prací?

Za kvalitu závěrečných prací na vysokých školách jsou zodpovědní studenti a jejich učitelé, uvedlo v úterý ministerstvo školství. Plagiátorství na vysokých školách je podle něj závažný problém, současný systém ochrany před ním ale považuje za dostatečný. Školy by se podle ministerstva měly zaměřit hlavně na ochranu proti selhání oponentů a proti případné korupci.

Kvůli podezření z plagiátorství před dvěma týdny odstoupila z funkce ministryně spravedlnosti Taťána Malá (ANO). Minulý týden ji pak ze stejného důvodu následoval ministr práce a sociálních věcí Petr Krčál (ČSSD). Oba své závěrečné práce na českých univerzitách odevzdali v době před rokem 2008, kdy se ještě plagiáty neodhalovaly pomocí speciálního softwaru.

ODKAZ

Co je v práci ministryně Malé špatně? Stejné věty, opsaná kapitola, chybně zkopírovaná tabulka

Podle ministerstva školství mají hlavní odpovědnost za kvalitu závěrečné studijní práce samotní studenti a vysoké školy, zejména vedoucí a oponenti prací a členové zkušebních komisí. „Stále dokonalejší počítačové systémy na odhalování plagiátů jsou hlavním technickým nástrojem při kontrole závěrečných prací, nicméně sebelepší stroj nezabrání selhání lidského faktoru," stojí ve stanovisku úřadu.

Ministerstvo uvedlo, že ví o závažnosti plagiátorství, situace se podle něj nicméně v posledních letech „značně zpřísnila" a současný systém nabízí různé možnosti, jak lze vzniku a obhajobě plagiátů zabránit.

Většina škol používá antiplagiátorské programy, jako je Theses.cz, který resort považuje za velmi efektivní nástroj boje s plagiátorstvím. Podle České konference rektorů je v tomto systému nyní uloženo zhruba 700 tisíc závěrečných prací a 30 milionů dokumentů. Ministerstvo proto v tomto směru nechystá žádné změny legislativy.

PROFIL

Lubomír Metnar (ministerstvo obrany)

Lubomír Metnar (50) působil u policie, od roku 1992 byl u severomoravské kriminálky a vyšetřoval násilnou trestnou činnost. Jako kriminalista se podílel mimo jiné na odhalení pachatelů žhářského útoku ve Vítkově, při kterém byla v dubnu 2009 těžce popálena malá dívka. Před odchodem od policie byl vedoucím útvaru.

V roce 2011 nastoupil jako bezpečnostní manažer do společnosti Vítkovice, v červenci 2013 si jej ministr Rusnokovy vlády Martin Pecina přivedl na ministerstvo vnitra jako náměstka pro vnitřní bezpečnost. Pecinův nástupce Milan Chovanec (ČSSD) svěřil Metnarovi sekci ekonomiky a provozu úřadu. Z ministerstva odešel v červenci 2014.

Byl členem vedení hnutí Bezpečnost, odpovědnost, solidarita, které založili především bývalí vojáci a příslušníci bezpečnostních sborů. Na svých webových stránkách hnutí mimo jiné varuje před „plíživou islamizací evropských zemí“. Jedním z cílů hnutí bylo podle jeho představitelů podpořit kandidaturu Miloše Zemana na prezidenta.

Od prosince 2017 byl ministrem vnitra v první vládě Andreje Babiše, ve druhém Babišově kabinetu zastává post ministra obrany po Karle Šlechtové.